

IVANA HAVRANOVÁ

MARIŠKA

MARENČIN PT

Ivana Havranová
MARIŠKA

MARENČIN PT

© Ivana Havranová, 2017
© Mareňčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2017
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Mareňčin Media, 2017
Design © Marta Blehová, 2017
Jazyková úprava Sylvia Sachs
648. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-8114-991-7 (viaz.)
ISBN 978-80-8114-992-4 (ePDF)
ISBN 978-80-8114-993-1 (ePub)

PRVÁ KAPITOLA

Ten dom stál na rohu križovatky, ktorej cesty viedli na tri rôzne strany. Jedna dokonca celkom von z mesta. Do polí plných pšenice, kukurice, do polí plných nevädzí a divých makov. A práve tá cesta sa Mariške páčila najviac. Každé popoludnie zobrala z dvora malého Punta s neupraveným kožuchom či huňatého Tarzana s očami večne smútiaceho a pustili sa spolu cestou plnou hrbolcov a nebezpečenstva. Pretože chodník popri nej nebol. Zopár metrov sa s dvojicou snažila udržať krok aj mačka Hana, tigrie stvorenie s blškami okolo chvostíka aj za uškami, stvorenie plné lásky k svojej paničke, no nevydržala dlho. Niektoré mestské mačky sa do prírody veľmi neženú.

Nevysokej Mariške sa v ruke hompálala kabelka, do ktorej sa takmer nič nevošlo. Ešte tak vreckovka, malá fľaška alpy, to keby na ňu prišli mrákoty, a nosievala v nej aj čokoládové cukríky menom Talianska zmes, sušené hrozienka a lieskovce a búrské oriešky a mandle v tmavohnedom sladkom kabátiku. Sukňa pod kolená, spod ktorej trčali ponáhľajúce sa nohy do O, akoby práve priplávala z Ameriky na sude. Blúzka zapnutá až pod krk, na nej ľahký svetřík. A Punto, cupkajúc po jej boku, mal už po zopár metroch vyplazený malý ružový jazyk.

Prešli povedľa starých stodôl, popri pekárni, ktorá široko-

-ďaleko rozvoniavala čerstvým ražných chlebom, cesnakovými posúchmi a prerážala sladkastý vzduch plný kvetu starých líp, až sa dostali k orechovej aleji. Mladé stromy prikrývali starú prašnú cestu tieňom a ak sa aj niekde slnko náhodou predralo, najviac ak zem okrášlilo zlatým pruhom. Silu letného tepla však nemalo.

Rozopnutý jarný plášť, bez ktorého nevyšla z domu, sa plantal okolo nôh. Stará panna Mariška sa nebránila. Takto spolu putovali svetom už celé desaťročia. V kožených topánkach na zvýšenom širokom podpätku, v hrubých pančuchách. A to veru na jar, v lete, na jeseň aj v zime.

Konečne sa dostali na kusisko lúky pod lesom a Mariška sa vyzliekla. Kabát starostlivo rozložila na sedmokrásy, púpavy a sadla si. Nohy vystrela, ruky opreté o voňavé zelené byle držali v sede celé telo od pásu hore. Púnto si ľahol vedľa paničky, hlávku uložil na jej staré kolená. Privrel oči, jemne zakňučal a už aj odľukoval. Mal z leňošenia radosť. Veď malé nôžky, čo i štyri, museli psíča vyniesť až na zeleň s fialovými zvončekmi a s púpavou a so šalviou, rozprestierajúcou sa v miernom kopci.

Nastavila tvár k slnku a spomenula si na svoju matku. Nuž... čo ako sa snažila pripomenúť si jej hlas, nedarilo sa. Odišla do večnosti pred polstoročím, hlas sa zo spomienok vytratil už po pár rokoch. Slová, tie však zostali naveky: Mariška moja. Tváričku si vždy k slniečku obracaj, aby každý tieň padol za teba.

Včely prelietavali z jedného kalicha na druhý, starostlivo opeľovali každý jeden nielen kvôli medu. Veď kvety kvitli preto, aby ich usilovnice zbavili žltých bobuliek, aby sa zmenili na semenník

a semiačka sa potom rozkotúľali po svete. Iba tak potom mohol zem pokryť farebný koberec z kvetín! Bez neba a chrobače by lúky ktovieako vyzerali!

Myslela na neho. A najviac tu, v lone matky zeme. Pod zavretými viečkami sa objavovala jeho tvár, a hoci odvtedy prešiel už celý vek, počula i jeho hlas: Čudné. Ten mamičkin sa vytratil a Ladislavov počujem! Ešte aj v noci, keď spím. Dumala, či nerobí niečo zle. Či by nemala mať v pamäti skôr hlas človeka, ktorý jej dal život, z dievčatka vychoval statočné dievča, ženu.

Ako je, tak je, povedala nahlas, Puňto zodvihol hlávku, zastrihal malými špicatými ušami a jeho sivá srst' sa na slnku zdala striebornou. Mariška zobrala kabelku, zo šuchotavého vrecúška vybrala cukrík, hodila do úst, vybrala ešte jeden a ten sa ocitol medzi ostrými zubami malého psíka z domu na križovatke.

Ešte sa obaja trochu povyvaľovali medzi púpavami a sedmokráskami, no napokon sa Mariška predsa len postavila. Puňto chvíľu pozeral, neveril, že to myslí vážne, no keď urobila zopár krokov vpred, vystrelil ani náboj z pušky.

Zbierala lúčne margaréty. Tie na dlhých tenkých stonkách. Nie každý deň, avšak celé leto. Vybehla za mesto a nazad už kráčala s obrovskou kyticou v náručí. Psíča paničku obiehalo, krúžilo vôkol, len aby jej konečne videlo do tváre. Kytica zakrývala celú hlavu a malé sa vyľakalo, že kráča iba s telom.

A z lúky šli rovno na cintorín. K drevenému krížu, čo nedržal Krista. Mariška položila kvety vedľa na betónový chodník, zobrala veľkú sklenú vázu, ktorá, keby na kríži bol, by stála rovno pod nohami Nazaretského, vyhodila zvädnuté hlávky na vyslab-

nutých byliach, nabrala zo studne čerstvú vodu a strčila do nej kyticu. Koľkú už za svojho života? Koľkú?

Ešte chvíľu postála pod krížom, Puňto poslušne pri nej, so zavretými očami sa láskala s tvárou Ladislava, spomenula si na otca, mamu a o chvíľu už kráčali úzkym chodníčkom domov. Do chalupy s jednou veľkou izbou, s kuchyňou a s dvorom plným mačiek.

Otvorila drevenú bráničku a ponáhľala sa do kuchyne. Bol čas napojiť zvierence na dvore a urobiť si dobrú, voňavú kávu.

Do starej almary odložila kabát, vyzula topánky, nohy šuchla do pohodlných papúč, vlnenú sukňu prikryla čiernou fertuchou a do sporáka priložila dve polienka. Oheň sa rozhorel a Mariška postavila vodu na vytúžený čierny mok.

Kým zovrela, sedela pri kuchynskom stole a pozerala na police plné medeného riadu. Nádhorne vyleštený zdobil tieto chátrajúce izbice a pripomínal časy, keď všetko vôkol mladej ženy bolo krásne ako letné ráno vysoko v horách.

Puňto sa ukrýval pod kredencom, starostlivo oblizoval uchodené labky a dúfal, že ho milovaná panička nevyženie do budy na dvor. Napokon – aj tak bola obsadená. Ak z nej vytiahol ňufák, nastáhovali sa do nej Tarzan a štyri mačky. Z nich však iba jedna patrila naozajstne a odjakživa do rodiny. Tri sa pritúlali a túlali, no Mariške neprekážali. Brala ich ako svoje a aj ich rovnako krmila.

Konečne zaliala kávu, z plechovej pomaľovanej dózy vybrala zopár keksov, očokoládovaných na jednej strane, a pustila sa olovrantovať.

To nie ako v Pešti! Anglický čaj s kvapkou smotánky a obložené chlebíčky s kvalitnou šunkou a maďarskou klobásou! vzdychla si a vzápätí sa zľakla svojej neskromnosti. Veď koľkí nemajú nič! Ešte nahnevá svojho Pána!

Skromne teda popíjala kávu a malým oblokom pozerala cez cestu. Na dom, kde sa narodila, kde rástla, a odkiaľ vtedy, keď mala šesťnásť, aj od rodičov odišla. Do sveta, do Budapešti, do Viedne, aby našla miesto, kde a bude cítiť dobre a bude aj užitočná.

2.

Stála v chodbe prikrčeného mestského domu bez predzáhradky, bez dvora, pri nohách jej zavádzala drevená cestovná truhlica. Zbalila do nej, čo sa dalo, napokon – šesťnásťročné dievča veľa hábov ani nemalo. Otec síce kantor, no mama domáca, hoc iba s jedným dieťaťom. S Mariškou.

Pozerala na otca, vyobliekaná ako na ďalekú cestu... No aby sa chopil dreveného ohrebla plného potrebných vecí, aby Mariške pomohol na stanicu... Kdeže!

Ak si sa rozhodla odísť, tak bez nášho pričinenia, povedal otec a chladnými modrými očami pozrel na dievča, ktoré bolo zo všetkých, čo poznal, najkrajšie.

Rozhodla, otecko. Lebo tu ma všetko tlačí, stíska, je mi príúzké. A keď sa vrátim, budem šťastná a vy ma budete zase ľubiť, povedala, napravila si dlhé vlasy zviazané do uzla a vykročila z domu. Kúsok od nej klopotali konské podkovy, prášna cesta

sa valila takmer do rodičovskej kuchyne. S ťažkou batožinou sa vydala za životom, o ktorom nevedela celkom nič.

Vozeň vlaku do Pešti bol plný mužov. V tmavých oblekoch a bielych košeliach, ale i sedliakov s vykrútenými fúzami, ktorí sa pohrávali s veľkými fajkami, napchatými smradľavým dohánom. Našla si miesto celkom v kúte a po chvíli sedenia rozbolelo dievča celé telo. Tvrdá lavica, taká nemilosrdná k zadkom cestujúcich, sa stávala neznesiteľnou.

Mariška sa cítila pod psa. Chvíľu driemkala, chvíľu sa nepokojne mrvila, potom zase vstala a pobrala sa uličkou hľadať spriaznenú dušu... No nadarmo. Vlak viezol dobrodruhov, hľadačov šťastia, nespokojných i takých, ktorí unikali od všetkého, čo ich dovtedy postretlo. Nemohla sa dočkať stanice, na ktorej vystúpi.

Napokon raz všetko skončí a skončilo aj útrpné cestovanie dievčaťa z malého mesta na strednom Považí. Vlak zastavil v stanici plnej hluku a ľudskej vravy, Mariška sa obzerala po človeku, na ktorého sa spoliehala najviac. Na priateľku zo školy, na Kláru, projektantku Mariškinho nového života. Života veselého a noblesného, plného krásnych róby, avšak aj smútku a slz.

Stála na peróne a vyzerala spolužiačku z rodného mesta.

Klára! zakričala utrmácaná Mariška konečne a potešila sa viac, než ako keby stretla samotnú sestru. Kamarátka vyzerala priam úchvatne. Dlhé šaty, na nich prehodená vypasovaná vestička s perličkami namiesto gombíkov, vo vlasoch ligotavá spona. Keď sa dievčatá k sebe priblížili, keď sa objali a výskali od šťastia,

Mariška pocítila vôňu konvaliniek. Tých, čo tak rada trhávala kúsok od potôčika neďaleko rodičovského domu.

A ako pekne voniaš! Konvalinkami! povedala trochu zahambene a Klára hneď veselo odvetila: Veď aj ty budeš, Mária!

Mária? Veď si ma vždy volala Mariška, ohradila sa trochu sklúčene. Zacítila závan cudzoty, závan neznámeho. Ba ktovie, či to všetko zvládne!

Ale prosím ťa. Veď ty si krstená Mária! Tak aj Máriou budeš. Akože by sme ťa tu mohli volať Mariška! Si v cudzom, veľkom svete! Nie doma! odvetila Klára a pohladila prekvapenú tvár svojej priateľky.

No... hádam si len zvyknem, usmiala sa tá takmer cez slzy. A potom sa pobrali pred železničnú stanicu, aby sadli do drožky a hneď koník aby obe zaviezol takmer do centra mesta veľkého ako svet sám.

Keď zaklopali na vráta mestského paláca, Mariške sa triasli nohy aj ruky a celkom určite by nedokázala povedať jediné slovo. Také niečo nevidela nikdy v živote!

No konečne ste tu, povedala staršia žena v bielej zástere a stála medzi dverami ako bohyňa. Dievčatá vošli do domu, Mariška nesmelo položila truhlicu a domáca jej hneď podala ruku: Ja som nejaká Eržika a dohliadam na všetkých v kuchyni. Vlastne... V celom tomto obrovskom dome! zasmiala sa pyšne.

Som Ma... Mária, vyriekla po prvý raz meno celkom iné, než Mariška, a čakala, čo bude ďalej.

No tak sa teda pod' zložiť a niečo si aj zaješ. Po takej ceste...

usmiala sa gazdiná a Klára sa s Mariškou rýchlo rozlúčila: Ja už tiež musím ísť. Veď máš všetko pripravené! Prídem ťa však čoskoro navštíviť. A potom sa porozprávame, povedala vážne a nechala svoju priateľku napospas ľuďom, o ktorých celkom nič nevedela.

Ani nezbadala ako, odrazu sa ocitla vo svojej novej izbičke. Malé okno, posteľ s čistými obliečkami na perine a vankúši, prázdna skriňa, stôl, stolička, toaletný stolík so zrkadlom, veľký maľovaný krčah na vodu a umývadlo rovnakých vzorov.

Na zemi koberec ako zo slovenských podtatranských dedín. Tkaný zo starých handričiek.

Rýchlo zavesila do skrine šatstvo, povykladala a uložila aj veci na česanie, umývanie, malé parádenie. Opláchla si tvár, ruky, vydrhla sa bielym súknovým uterákom a obliekla sa do iných šiat. Po dlhej ceste sa cítila nielen unavená, ale i nečistá.

Konečne sedela za stolom a jedla. Eržika jej nechala na tanieri kúsok pečeného kuraťa, kopu zemiakov a nechýbala ani kyslá uhorka. Trochu pritučný kuchár sa okolo Marišky krútil, dievča obskakoval... Konečne v dome niekto mladý a krásny.

A to ste tu všetci Slováci? spýtala sa zvedavo s plnými ústami.

Slováci. Lebo takéto roboty ti kto bude robiť? Veď sme na nohách od rána do večera, odvetil a obe líca sa mu naduli ako od jedu.

A komu to vlastne slúžite? Komu budem slúžiť i ja?

Je to veľký pán. Maľuje obrazy a záhradkárči a veľa cestuje... Pán Ladislav. Ale... nie je tu často. Keď však príde, hneď je veselo.

Niekedy pozve aj iných pánov a tí sa veru vedia zabávať! Často aj celý týždeň! vyjavil pravdu o tomto dome.

A my? My vtedy čo? uštipla Mariška.

My? Mária. My budeme drieť. Lebo vtedy sa tu zje toľko jedla, koľko si ty ešte nikdy nevidela. A akého fajnového!

Mária vstala, poďakovala Jankovi z Turca za spoločnosť a tak, ako jej nariadili, hlásila sa u Eržiky, aby dostala informácie, čo všetko ju od rána čaká.

3.

Mladej dievčine z Považia sa videlo, že okrem varenia má na starosti všetko. Ešte aj upratovať musela. A byť nápomocná kuchárovi a byť nápomocná samotnej veľkej Eržike... To bolo po celý deň iba Mária sem a Mária tam, Mária dones, odnes, pomiešaj, očisti zemiaky... Nebránila sa práci, to nie, avšak keď si po prvom týždni služby líhala do postele, bolelo ju celé mladé telo. Hlavu natierala liehom, nohy masťami z harmančeka...

Svojho pána nevidela ani po dvoch týždňoch. Upratala jeho izbu, chytila sa dať na poriadok aj veci v jeho ateliéri, no to sa už nepodarilo. Dobešla Erža a vypucovala mladej slúžke žalúdok. Vraj všetko, čo je v tejto miestnosti, musí zostať na svojom mieste! Pán Ladislav by im dal, keby sa niečo zmenilo, hovorila nervózne a zrakom blúdila po veciach, ktoré za roky služby dôverne poznala a presne vedela, kde má ktorá byť.

A obloky? Tie môžem umyť? A záclony? Môžem vyprať? nedala sa len tak ľahko Mária.

No dobre, môžeš teda, privolila hlavná gazdiná, hodiac očami na zaprášené tabule skla vo veľkých okenných rámocho.

V ten deň sa Mária narobila vari zo všetkých najviac. Starými kusmi košiel' vpúšťala do ateliéru viac a viac svetla, sklo leštila, akoby šlo o briliant vložený do šperku. Boleli ju plecia, krk, necítila si kríže. Akoby mala telo staré desiatky rokov.

Keď dorobila, postavila sa do stredu miestnosti a skúma-vo pozerala vôkol seba: Naozaj je tu oveľa svetlejšie, povedala a skúšala si predstaviť, ako vyzerá jej pán. Človek, čo má plný stôl štetcov, farieb, človek, čo má plné steny obrazov. Pozerali z nich najrôznejšie tváre s nedokonalými ústami, nosmi, s očami iskrivejšími od škrtu zápalky. Maľoval však i krajiny. Tmavé, pochmúrne, plné tajomna a niečoho, čo človek nevidel, iba cítil. A v Márii zanechávali pocit nekonečnej nádhery i veľkého smútku za domovom. Lebo až tu pochopila.

Smútok býva nádherne nežný.

Čo to len môže byť za človeka, ten náš pán! vravela si. Ešte nikdy nevidela podobné obrazy. No niežeby doma nemali nijaké! Na stene v obývačke viseli jelen a dve srnky, v spálni maľovaná stará mama so starým otcom a v chodbe zase Ježiš na kríži. Avšak takéto niečo hlboké a pôsobivé... Či chcela, či nie, stala sa ich súčasťou. Tak do nej nástojčivo vchádzali, naprávali jej videnie.

Napokon sa však spamätala a utekala do kuchyne porobiť poriadky s riadom. Janko sa trochu odúval, veď musel robiť všetko sám, no keď zbadal Máriinu rozžiarenú tvár, skrášlenú obtočeným vrkočom, líca mu zrumeneli radosťou.

Už si si prezrela celý dom? nedalo mu nezačať rozhovor.

Celý nie, obriaďovala som okná v pánovej pracovni. V tom ateliéri. Kde maľuje. Ale počúvaj, Janko. To všetko on sám? Také obrovské obrazy.... úprimne sa čudovala.

Sám! Veru sám! A ktože by mu s tým! Hádam len nie ja! Alebo Erža! To on ti schytí štetku a celý deň len maľuje. Teda... keď je doma. Ani odtiaľ nevychádza! Z toho ateliéru. Aj ješť mu tam nosíme! Potom vždy len tak zo stola odhrnie fabričky a fľaštičky a všelijaké handričky, umyje si ruky a vieš čo, Mária? On asi ani nevie, čo má na tanieri. Len to všetko do seba nahádza. A najviac ma mrzí, že ja sa s jedlom každý deň hrajám, len aby pánovi chutilo... zafňukal vôbec nie po chlapsky.

A aký je? Povedz mi, aký je ten náš pán! žobronila.

Vysoký, tvár má zarastenú bradou ani konská hriva, oči pozerajú na svet celkom inak než tie tvoje alebo moje. Keď sa na človeka pozrie, zapichnú sa mu až do duše. A všetko si v nej prezerajú. Veru. Také má oči. Tmavšie ako sušené slivky od nás, z Martina!

Mária sa rozosmiala, no vo chvíli, keď vošla Eržika, jej úsmev na tvári zamrzol.

Máš návštevu, dievča. Ale nezvykaj si. Iba ak vo voľnom čase, povedala nevrlo, Márii sa však zazdalo, že nahnevaná nebola.

A kto ma hľadá?

Klára. Tá, čo ťa sem doviedla! odvetila a už sa aj hrabala v zásuvkách starého, cifrovaného kredenca, aby skontrolovala uložené utierky.

Ďakujem, pani Erži, usmialo sa dievča a utiekalo do salóna, kde čakala priateľka.

Vyobjímali sa, vybozkávali, Márii sa z ničoho nič spustili z očí aj slzy. Cítila, akoby za ňou prišiel sám rodný domov. Škarpa okolo Váhu, zarastená hustými vrbami, kopec nad mestom...

Kedy máš voľno, Mária? Zašli by sme do kaviarne na dobrú čokoládu, ponúkala Klárka príjemné chvíle v tomto meste.

Len v nedeľu. A bude otvorené? zneistela slúžka v šatách takmer až po zem. Pocítila v ústach sladkú chuť varenej čokolády, ktorú tak dôverne poznala z rodičovského domu. Mama ju varila vždy na niečie narodeniny.

Pravdaže bude! Len sa ty nič neboj! začula príjemnú odpoveď. Klárka stála pred Máriou ako Božie zjavenie. Nieкто, komu možno dôverovať aj v cudzom svete, nieкто, kto ju má rád a nič od nej nepotrebuje, nechce. Iba trochu tej spoločnosti. V nedeľu.

Nevyznám sa. Prídeš po mňa? vystrašila sa.

Pravdaže prídem! Veď by si netrafila. O jednej popoludní som tu, milá Mária. A poriadne sa vyobliekaj. Nech všetci nechajú na tebe oči. Lebo si krásna! pobožkala líce spolužiačky a utiekala z domu veľkého, presvetleného slnkom, nasýteného mestským vzduchom z ulíc, po ktorých sa premávali drožky.

Tešila sa. Ako dieťa, keď dostane od rodičov pálený cukor. Sladký, trochu trpký, farby ani do zlatava sfarbené mača. Po Kláre zostala vôňa konvalinky a Mária utiekala do kuchyne, aby sa pochválila Jankovi.

A môžem ísť s vami? V nedeľu popoludní mám aj ja voľno!

Asi nie, Janko! Idem s Klárou po prvý raz. Ale neboj sa, zobe-

rieme ťa! Veď som ešte len prišla! Ešte sa nachodíme na varenú čokoládu, prisľúbila chlapcovi, starému okolo dvadsaťpäť rokov. Pozeral na ňu ako dedinská ženička na obrázok panny Márie.

V ten deň šlo Márii všetko oveľa ľahšie ako inokedy. A čas ubiehal, ubiehal... Keď sa konečne zastavila, keď skončila všetku robotu, bol večer a z ulice nezačula ani jeden zvonček oneskorenej drožky. Všade navôkol sa rozprestieralo posvätné ticho veľkého mesta a plynové lampy popri chodníkoch sliepňali do tmy, aby ju prehlušili, umlčali, rozsvietili.

4.

Kráčali širokým bulvárom, vedúcim od romantického paláca umelca a cestovateľa Ladislava rovno k cukrárni Gerbaud, ktorú Pešťania zbožňovali. A nielen oni. Na kvalitné zákusky a múčniky sem prichádzali Viedenci, Prešpuráci... Každý, kto mal o zopár peňazí viac a mohol si dovoliť ochutnať krehkú, fajnovú dobrotu.

Klára sa niesla už ako pešťianska nóbl dáma. Slúžila síce, ale u veľmi fajnových ľudí, takže pochytila maniere a od mladých slečien odpozorovala módu. Nuž a tie veru rodičov nešetrili. Inšpirovali sa rovno Viedňou a Parížom.

Ale, Klári, aké ty máš krásne šaty, nedalo Márii nezložiť kamarátke poklonu. Tá sa zasmiala, uprela na ňu veľké tmavé oči a zaštebotala: To mám od Alice. Od dcéry mojich pánov. Vždy, keď niečo nechce, podaruje mi. Aby jej kúpili iné, modernejšie!

Ja také šťastie mať nebudem. Pán Ladislav môže niečo podaro-

vať akurát tak Jankovi, zosmutnela Mária a skontrolovala, či má zapnutý najvrchnejší gombík na volánikovej, nedeľnej blúzke.

Konečne drobným krokom docupitali k cukrárni. Rozsvietená množstvom svetiel, s nádherným nábytkom a vôňou, plaziacou sa celou ulicou, vábila dnu každého, kto kráčal okolo. Mladé dámy teda vošli a Klára sa hneď pobrala na miesto, ktoré dôverne poznala. Mária, obzerajúc úchvatný strop, pomaly kráčala za priateľkou.

Sadli si k stolíku pre dvoch, hneď vedľa veľkého benátskeho zrkadla. Mária sa nestačila čudovať. Niežeby doma nechodila do cukrárne! Avšak takéto niečo...

Veď to je väčšie ako celý náš dom! zhodnotila.

Prišiel kelner a Klára čistou budapeštianskou maďarčinou objednala Esterházyho tortu a miňonky. Nuž a, pravdaže, kávu. A to všetko dva razy.

Keď si zvykneš sem chodiť, objednáš si sama a čo budeš chcieť. Ale teraz chcem, aby si ochutnala najlepšie zo všetkých zákuskov!

O chvíľu sa pustili do dobrôt, známych po celej Pešti a veru aj za jej hranicami. Sem-tam pozreli do zrkadla, či sú stále rovnako pekné, ako keď vyšli z domu, sem-tam si upravili nejaký pramienok vlasov, ale kým si vychutnávali zákusky, takmer nerozprávali.

Odrazu si Mária všimla niečo, čomu nechcela uveriť: Klári! Veď tamto sedí náš Janko! Kuchár! ukázala smerom ku dverám. Za malým stolom sedel mladík v saku a čiernych nohaviciach,

pred ním na tanieriku ležali tri veľké zákusky. A Mária si všimla, že občas hodil po nej očkom.

Počuj, dievča. A neprišiel on kvôli tebe? Nie je to tak, že sa mu páčiš a chcel byť s tebou? Hoc aj takto? sondovala slečna v decentnom klobúčiku.

Tak toto ja, Klára, veru neviem! A prečo by som sa mu páčila! Veď mu posluhujem v kuchyni, je vlastne mojím šéfom!

Bože, Mária! Si predsa krásne dievča! Každému sa páčiš! A nech si aj v kuchyni! Mám ti povedať, čo je na tebe najkrajšie? Máš oči, akoby ti ich rovno noc darovala. A jemné pery a krásne zuby a tvár ani víly spod našej Čiernej skaly a driek úzky ani prút rozkvitnutej čerešne...

Prestaň, prestaň! Rozprávaš ako z knihy, Klára... Začnem sa rumenieť! ohradilo sa dievča, prezerajúc si v zrkadle svoju tvár.

No veď to aj mám z knihy! Veď predsa čítam! A musíš aj ty, Mária. Aby si nebola len taká obyčajná slúžtička! Si predsa kantorova dcéra! vyjaviť tajomstvo, ktoré doteraz držala v sebe. Pretože Klára mala v Pešti cieľ. Stretnúť muža z dobrej spoločnosti a vydať sa za neho. Aby sa však tak stalo, musela by ho ohúriť a uchvátiť niečím poriadne výstredným. A knihy takou vecou boli. Veď ktoráže slúžka po večeroch číta Shakespeara a ktovie ešte koho?!

No veď doma som čítala, ale kde tu vezmem knižky?

Odrazu sa Janko postavil, ráznym krokom pripochodoval k dievčatám a slušne, akoby ani nebol kuchárom u pána, sa ospravedlnil, že vyrušuje – a že teda len chcel dámy pozdraviť.